

รายงานผลงานเรื่องเต็มการทดลองที่สิ้นสุด

---

1. **ชุดโครงการวิจัย** : วิจัยและพัฒนาพืชเศรษฐกิจเฉพาะพื้นที่ภาคใต้ตอนบน
2. **โครงการวิจัย** : วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตกล้วยเล็บมือนางในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน
กิจกรรม : วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตกล้วยเล็บมือนางในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน
3. **ชื่อการทดลอง (ภาษาไทย)** : ความสัมพันธ์ของระยะปลูกกับการไถหน่อต่อการให้ผลผลิตกล้วยเล็บมือนาง
คุณภาพ
- ชื่อการทดลอง (ภาษาอังกฤษ)** : The Relationship between Spacing and Ratoons on Quality Yield of Banana CV. Leb Mu Nang
4. **คณะผู้ดำเนินงาน**
หัวหน้าการทดลอง : นายอุดมพร เสือมาก^{1/}
ผู้ร่วมงาน : นางสาวสโรชา กริธาพล^{2/} นางสาวสุธีรา ถาวรรัตน์^{3/} นางอาพร คงอิสโร^{4/}

5. บทคัดย่อ

การศึกษาความสัมพันธ์ของระยะปลูกกับการไถหน่อต่อการให้ผลผลิตกล้วยเล็บมือนางคุณภาพ ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรชุมพร เพื่อให้ทราบความสัมพันธ์ของระยะปลูกกับการไถหน่อต่อการให้ผลผลิตกล้วยเล็บมือนางคุณภาพ และนำผลการศึกษามาปรับใช้กับแปลงปลูกกล้วยเล็บมือนางในแปลงเกษตรกร โดยวางแผนการทดลองแบบ Split plot In RCB มี Main plots คือ ระยะปลูก 1.5x1.5, 2.0x2.0 และ 2.5x2.5 เมตร Sub plots คือ การไถหน่อ 1, 2 และ 3 หน่อ เริ่มทำการทดลอง 18 เมษายน 2554 ถึง 30 กันยายน 2555 ผลการทดลอง พบว่า กล้วยเล็บมือนางมีการเจริญเติบโตด้านความสูง และเส้นรอบวงลำต้น เฉลี่ย 165.90 และ 33.44 เซนติเมตร ส่วนผลผลิต พบว่า น้ำหนักเครือเฉลี่ย 3.72 กิโลกรัม จำนวนหวีต่อเครือเฉลี่ย 5.96 หวี น้ำหนักหวีเฉลี่ย 420.93 กรัม จำนวนผลต่อหวีเฉลี่ย 13.94 ผล น้ำหนักผลเฉลี่ย 24.41 กรัม ความหวานเฉลี่ย 25.73 Brix และสีผิวผลอยู่ในกลุ่ม Yellow Group 13B โดยการปลูกกล้วยเล็บมือนางที่ระยะ 2.0x2.0 เมตร ไถหน่อ 3 หน่อ มีความสูง เส้นรอบวงลำต้น และผลผลิตสูงที่สุด

รหัสทะเบียนวิจัย : 02-07-54-05-02-00-01-54

^{1/}ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรชุมพร

^{2/}ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรภูเก็ต

^{3/}สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7

^{4/}ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครศรีธรรมราช

6. คำนำ

กล้วยเล็บมือนางเป็นพืชท้องถิ่นทางภาคใต้ ซึ่งมีชื่อเรียกหลากหลายตามแต่ละท้องที่ ได้แก่ กล้วยข้าว (จ.ภูเก็ต) กล้วยหมาก (จ.นครศรีธรรมราช) กล้วยเล็บมือนาง (จ.ชุมพรและสุราษฎร์ธานี) (เบญจมาศ, 2538) กล้วยเล็บมือนางเป็นพืชที่มีศักยภาพสูงที่จะพัฒนาเป็นพันธุ์การค้าสำหรับตลาดภายในและภายนอกประเทศ เนื่องจากมีคุณสมบัติเด่นหลายประการ เช่น ผลและเนื้อมีสีเหลืองทอง เนื้อแน่น กลิ่นหอมน่ารับประทาน เปลือกหนา ก้านผลสั้นและแข็งแรง รวมทั้งมีการเรียงตัวของผลในหวี และขนาดหวีเล็กเหมาะต่อการบรรจุหีบห่อและขนส่ง (ไพโรจน์, 2539) นอกจากนี้มีผลขนาดเล็กเหมาะต่อการบริโภคในแต่ละครั้ง แต่เก็บผลสดได้ไม่นานเมื่อผลสุกจัดทำให้ต้องนำไปแปรรูปเป็นกล้วยตาก กล้วยอบ กล้วยฉาบ กล้วยเล็บมือนางเป็นพืชเฉพาะถิ่น ที่มีปลูกและจำหน่ายมากเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชุมพรเท่านั้น อาจเนื่องมาจากกล้วยเล็บมือนางในท้องที่อื่นมีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตทำให้ได้ผลผลิตน้อยหรือได้ผลผลิตที่มีลักษณะผลและรสชาติไม่เป็นที่ยอมรับ (ประศาสตร์ และคณะ, 2538)

กล้วยมีนักวิจัยทำการศึกษาไว้มากมาย แต่สำหรับกล้วยเล็บมือนางกลับพบว่าไม่มีผู้ทำศึกษาน้อย เพราะเป็นพืชเฉพาะถิ่น ส่วนมากจะเป็นการรวมกลุ่มของชุมชนคิดหาวิธีการแปรรูปเพื่อจำหน่าย ขาดการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการผลิตเพื่อพัฒนาคุณภาพ เพิ่มผลผลิต (วิทยา และคณะ, 2544) จึงจำเป็นต้องการศึกษาความสัมพันธ์ของระยะปลูกกับการไถหน่อต่อการให้ผลผลิตกล้วยเล็บมือนางที่มีคุณภาพ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกกันแบบดั้งเดิม ไม่มีระบบการจัดการสวน มีการไถหน่อมาก เนื่องจากคิดว่าจะทำให้ได้ผลผลิตมากและสม่ำเสมอ แต่ผลผลิตที่ได้ไม่มีคุณภาพ เครือและหวีมีขนาดเล็กไม่เป็นที่ต้องการของตลาดและผู้บริโภค ดังนั้นการศึกษาความสัมพันธ์ของระยะปลูกกับการไถหน่อต่อการให้ผลผลิตกล้วยเล็บมือนางจะเป็นการช่วยเพิ่มผลผลิตและคุณภาพผลผลิตกล้วยเล็บมือนางให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นจากการผลิตแบบดั้งเดิมของเกษตรกร ส่งผลให้เกษตรกรสามารถผลิตกล้วยเล็บมือนางได้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งปัจจุบันได้มีการส่งออกไปจำหน่ายในประเทศจีนที่เป็นประเทศที่ต้องการกล้วยเล็บมือนางรายใหญ่อีกประเทศหนึ่ง เพื่อเป็นองค์ความรู้สำหรับการผลิตกล้วยเล็บมือนางคุณภาพตั้งแต่ผู้ผลิตถึงผู้บริโภค สามารถยกระดับการผลิตจากสินค้าพืชท้องถิ่นเป็นสินค้าที่แพร่หลายระดับประเทศและเป็นสินค้าส่งออกสามารถสร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้กับเกษตรกรในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนต่อไป

7. วิธีดำเนินการ

- อุปกรณ์

- เครื่องมือวัด ได้แก่ ตลับเมตร ไม้บรรทัด ตาชั่ง เวอร์เนียคาลิเปอร์ เครื่องวัดความแน่นเนื้อ เครื่องมือวัดปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ และแผ่นเทียบสี

- ปุ๋ยเคมี สูตร 21-0-0, 0-46-0, 0-0-60, 0-3-0 และปุ๋ยคอก

- หน่อกล้วยเล็บมือนาง จำนวน 800 หน่อ

- วิธีการ

1. วางแผนการทดลองแบบ Split plot in RCB มี 3 ซ้ำ เก็บข้อมูล จำนวน 4 ต้นต่อ plot

2. กรรมวิธี

-main plot คือ ระยะปลูก มี 3 แบบ คือ 1.5x1.5 เมตร, 2x2 เมตรและ 2.5x2.5 เมตร

-sub plot คือ จำนวนหน่อที่ไว้ มี 3 แบบ คือ 1, 2 และ 3 หน่อ

3. วิธีปฏิบัติการทดลอง

3.1 เตรียมแปลงปลูก โดยทำการวิเคราะห์ดินก่อนปลูก

3.2 ปรับสภาพพื้นที่แปลงทดลอง โดยการไถดิน เก็บเศษพืช แล้วตากดินไว้ 25-30 วัน เพื่อลดการระบาดของศัตรูพืช

3.3 รวบรวมหน่อกล้วยเล็บมือนางที่มีอายุและขนาดใกล้เคียงกัน มาปลูกในแปลงทดลอง เป็นหน่อพันธุ์ที่อยู่ในระยะที่มีใบแคบ ต้นสูงไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร

3.4 การปลูกกล้วยเล็บมือนางตามแผนการทดลอง ขนาดหลุม 50x50x50 เซนติเมตร ก่อนปลูกรองก้นหลุมด้วยดินผสมปุ๋ยคอก อัตรา 5 กิโลกรัม และ ปุ๋ยสูตร 0-3-0 อัตรา 100 กรัมต่อหลุม วางหน่อพันธุ์ที่ก้นหลุมลึก 25 เซนติเมตร โดยทำการปลูกจำนวน 2 ไร่

3.5 การใส่ปุ๋ย เริ่มใส่ปุ๋ยเมื่อต้นกล้วยมีอายุ 1 เดือนหลังปลูก โดยใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 21-0-0 อัตรา 0.690 กิโลกรัมต่อต้นต่อปี, 0-0-60 อัตรา 0.300 กิโลกรัมต่อต้นต่อปี และ 0-46-0 อัตรา 0.315 กิโลกรัมต่อต้นต่อปี และใส่อีกทุก ๆ 2 เดือน

3.6 การให้น้ำ ให้น้ำทันทีหลังปลูก และหลังการใส่ปุ๋ยทุกครั้ง เพื่อให้ต้นกล้วยตั้งตัวได้เร็วหลังปลูก จากนั้นให้น้ำสม่ำเสมอตลอดระยะเวลาการเจริญเติบโต ทุก 7 วัน

3.7 การตัดแต่งหน่อ เริ่มตัดแต่งหน่อเมื่ออายุ 4 เดือนและเริ่มไว้หน่อแรก จากนั้นเมื่ออายุ 8 และ 12 เดือนไว้หน่อที่ 2 และ 3 ตามลำดับ การตัดหน่อใช้มีดคว้านเอาส่วนยอดของหน่อออกเพื่อทำลายจุดเจริญ

3.8 การตัดปลีกกล้วย เมื่อต้นกล้วยเล็บมือนางแทงปลีแล้ว 10 วันใช้มีดตัดปลีกกล้วยออก เพื่อให้การเรียงตัวของผลกล้วยในหวีเป็นระเบียบ เจริญเติบโต และพัฒนาได้อย่างสมบูรณ์และต่อเนื่อง

4. การบันทึกข้อมูล

เริ่มเก็บข้อมูลหลังปลูกเสร็จเพื่อเป็นข้อมูลเริ่มต้น และเก็บข้อมูลเดือนละครั้งหลังการปลูก ข้อมูลที่เก็บรวบรวม คือ

4.1 การเจริญเติบโต คือ ความสูง เส้นรอบวงลำต้น จำนวนใบ

4.2 ผลผลิต คือ น้ำหนักเครือ จำนวนหวีต่อเครือ จำนวนผลต่อหวี น้ำหนักผล (หวีที่ 3)

4.3 คุณภาพผลผลิต คือ สีผิวผล ความแน่นเนื้อ(ผลสุก) ความหวาน (หวีที่ 3)

4.4 การระบาดของโรคและแมลง (ช่วงการระบาด)

4.5 วิเคราะห์ผลทางสถิติ

4.5 สรุปและรายงานผลการทดลอง

- เวลาและสถานที่

- เริ่มต้น ตุลาคม 2553 สิ้นสุด กันยายน 2556

- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรชุมพร อำเภอบ้านนา จังหวัดชุมพร

8. ผลการทดลองและวิจารณ์

ผลการทดลองความสัมพันธ์ของระยะปลูกกับการไว้หน่อต่อการให้ผลผลิตกล้วยเล็บมือนางคุณภาพ โดยปลูกในศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรชุมพร ตำบลสลู้อ อำเภอบ้านนา จังหวัดชุมพร ทำการทดลองความสัมพันธ์ของระยะปลูกมี 3 แบบ คือ 1.5x1.5, 2.0x2.0 และ 2.5x2.5 เมตร กับการไว้หน่อ 1, 2 และ 3 หน่อต่อกอ พบว่า

ความสูง

ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระยะปลูกกับการไว้หน่อในส่วนของความสูง โดยระยะปลูกทั้ง 3 ระยะ กล้วยเล็บมือนางมีความสูงเฉลี่ย 165.92 เซนติเมตร แต่การไว้หน่อ 2 หน่อ กล้วยเล็บมือนางสูงที่สุด 170.73 เซนติเมตร แต่ไม่มีความแตกต่างกับการไว้หน่อ 3 หน่อ ซึ่งกล้วยเล็บมือนางมีความสูง 167.57 เซนติเมตร แต่มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญกับการไว้หน่อ 1 หน่อ ซึ่งกล้วยเล็บมือนางมีความสูงต่ำสุด 159.46 เซนติเมตร (ตารางผนวกที่ 1)

เส้นรอบวงลำต้น

ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระยะปลูกกับการไว้หน่อในส่วนของเส้นรอบวงลำต้น โดยระยะปลูก 2.0x2.0 เมตร กล้วยเล็บมือนางมีเส้นรอบวงลำต้นสูงสุด 35.92 เซนติเมตร ซึ่งมีความแตกต่างสถิติอย่างมีนัยสำคัญกับระยะปลูก 2.5x2.5 และ 1.5x1.5 เมตร ซึ่งกล้วยเล็บมือนางมีเส้นรอบวงลำต้น 32.74 และ 31.68 เซนติเมตร ตามลำดับ

ส่วนการไว้หน่อ 3 หน่อ กล้วยเล็บมือนางมีเส้นรอบวงลำต้นสูงสุด 34.59 เซนติเมตร แต่ไม่มีความแตกต่างกับการไว้หน่อ 2 หน่อ ซึ่งกล้วยเล็บมือนางมีเส้นรอบวงลำต้น 33.30 เซนติเมตร แต่มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญกับการไว้หน่อ 1 หน่อ ซึ่งกล้วยเล็บมือนางมีเส้นรอบวงลำต้นต่ำสุด 32.44 เซนติเมตร (ตารางผนวกที่ 2)

ผลผลิต

น้ำหนักเครือ ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระยะปลูกกับการไว้หน่อในส่วนของน้ำหนักเครือ ซึ่งระยะปลูกทั้ง 3 ระยะ และการไว้หน่อทั้ง 3 แบบ กล้วยเล็บมือนางมีน้ำหนักเครือเฉลี่ย 3.72 กิโลกรัม (ตารางผนวกที่ 3)

จำนวนหวีต่อเครือ ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระยะปลูกกับการไว้หน่อในส่วนของจำนวนหวีต่อเครือ ซึ่งระยะปลูกทั้ง 3 ระยะ และการไว้หน่อทั้ง 3 แบบ กล้วยเล็บมือนางมีจำนวนหวีเฉลี่ย 5.96 หวีต่อเครือ (ตารางผนวกที่ 4)

น้ำหนักหวี ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระยะปลูกกับการไว้หน่อในส่วนของน้ำหนักหวี ซึ่งระยะปลูกทั้ง 3 ระยะ และการไว้หน่อทั้ง 3 แบบ กล้วยเล็บมือนางมีน้ำหนักหวีเฉลี่ย 420.93 กรัม (ตารางผนวกที่ 5)

จำนวนผลต่อหวี ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระยะปลูกกับการไว้หน่อในส่วนของจำนวนผลต่อหวี ซึ่งระยะปลูกทั้ง 3 ระยะ และการไว้หน่อทั้ง 3 แบบ กล้วยเล็บมือนางมีจำนวนผลเฉลี่ย 13.94 ผลต่อหวี (ตารางผนวกที่ 6)

น้ำหนักผล ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระยะปลูกกับการไว้หน่อในส่วนของน้ำหนักผล ซึ่งระยะปลูกทั้ง 3 ระยะ และการไว้หน่อทั้ง 3 แบบ กล้วยเล็บมือนางมีน้ำหนักผลเฉลี่ย 24.41 กรัม (ตารางผนวกที่ 7)

ความหวาน ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระยะปลูกกับการไว้หน่อในส่วนของความหวาน ซึ่งระยะปลูกทั้ง 3 ระยะ และการไว้หน่อทั้ง 3 แบบ กล้วยเล็บมือนางมีความหวานเฉลี่ย 25.73 Brix (ตารางผนวกที่ 8) ส่วนสีผิวผลสุกพบว่า ผลสุกกล้วยเล็บมือนางมีสีผิวผลอยู่ในกลุ่ม Yellow Group 13B

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของระยะปลูกกับการไว้หน่อต่อการให้ผลผลิตกล้วยเล็บมือนางคุณภาพพบว่า การปลูกกล้วยเล็บมือนางที่ระยะ 2.0x2.0 เมตรไว้หน่อ 3 หน่อ มีความสูง เส้นรอบวงลำต้น และผลผลิตสูงสุด คือ มีการเจริญเติบโตด้านความสูง และเส้นรอบวงลำต้นเฉลี่ย 181.17 และ 37.13 เซนติเมตร ส่วนผลผลิตพบว่า มีน้ำหนักเครือเฉลี่ย 4.17 กิโลกรัม จำนวนหวีต่อเครือเฉลี่ย 6.67 หวี น้ำหนักหวีเฉลี่ย 433.33 กรัม จำนวนผลต่อหวี 14.32 ผล น้ำหนักผลเฉลี่ย 22.33 กรัม และปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้เฉลี่ย 25.94 Brix ซึ่งสอดคล้องกับกัลยาณี (2556) ได้กล่าวว่าการปลูกกล้วยที่ระยะเหมาะสมกับการเลี้ยงกอของต้นกล้วย 4 ต้น จะทำให้ได้ผลผลิตตลอดทั้งปี และมีผลให้แสงสามารถส่องเข้าพื้นที่ได้ดี เบญจมาศ (2556) รายงานว่าเมื่อต้นกล้วยอายุ 4-6 เดือนจะเริ่มมีการแตกหน่อ ควรเอาหน่อออกบ้างเพื่อไม่ให้หน่อแย่งอาหารจากต้นแม่ การตัดแต่งหน่อที่ขึ้นมาในทุก ๆ ช่วงอยู่ตลอดหากยังไม่ถึงช่วงการไว้หน่อ เพื่อให้ผลและเครือกล้วยสมบูรณ์ดี (นัฐนันท์, 2556) โดยต้น

กล้วยควรมีอายุ 6 เดือนจึงจะไว้หน่อที่ 1 และเมื่อหน่ออายุ 3 เดือนจึงไว้หน่อที่ 2 เพราะฉะนั้นกล้วยแต่ละกอจะมีหน่อ 4 ต้นต่อปี (องอาจ, 2554)

แมลงศัตรูที่พบ

1. หนอนม้วนใบ ตัวแก่เป็นผีเสื้อกลางคืน ตัวสีน้ำตาลปนเทา บนหลังปีกมีสีเหลืองแต้ม 2-3 จุด โดยตัวหนอนจะกัดกินจากริมใบให้แหว่งเข้ามาเป็นทางยาว และม้วนใบซ้อนในตัวหลอดอยู่จนกระทั่งเข้าดักแด้ และมีแป้งขาว ๆ หุ้มตัวด้วย ถ้าถูกหนอนทำลายมาก ๆ จะทำให้ใบขาดวิน ต้นกล้วยชะงักการเจริญเติบโต

ช่วงระบาด ฤดูแล้งของทุกปี

2. แมลงวันผลไม้ หรือ "แมลงวันทอง" เป็นแมลงศัตรูของผลไม้ที่มีความสำคัญในการผลิตผลไม้เป็นการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศ เพราะจะทำให้ความเสียหายกับผลกล้วยเล็บมือนางที่เริ่มสุก โดยตัวเมียชอบวางไข่กับผลกล้วยที่ใกล้สุก หรือมีรอยแผล หนอนที่ออกจากไข่จะไชซอนเนื้อกล้วยให้เกิดความเสียหายเน่าเหม็น (ร่วมจิตร, 2553)

ช่วงระบาด ตลอดทั้งปี

3. ตัวงวงกล้วย ตัวงวงชนิดนี้ในระยะที่เป็นหนอนเจาะกัดกินเหง้า และลำต้นกล้วย การทำลายของหนอนทำให้ระบบการส่งน้ำ และอาหารขาดตอน เมื่อเป็นมาก ๆ ทำให้กล้วยตายได้ พบการทำลายได้ทุกระยะตั้งแต่หน่อไปจนถึงต้นแก่หลังตัดเครือแล้ว

ช่วงระบาด ฤดูแล้งของทุกปี

9. สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

การศึกษาความสัมพันธ์ของระยะปลูกกับการไว้หน่อต่อการใช้ผลผลิตกล้วยเล็บมือนางคุณภาพ ผลการทดลองพบว่า กล้วยเล็บมือนางมีการเจริญเติบโตด้านความสูง และเส้นรอบวงลำต้น เฉลี่ย 165.90 และ 33.44 เซนติเมตร ส่วนผลผลิต พบว่า น้ำหนักเครือเฉลี่ย 3.72 กิโลกรัม จำนวนหวีต่อเครือเฉลี่ย 5.96 หวี น้ำหนักหวีเฉลี่ย 420.93 กรัม จำนวนผลต่อหวีเฉลี่ย 13.94 ผล น้ำหนักผลเฉลี่ย 24.41 กรัม ความหวานเฉลี่ย 25.73 Brix และสีผิวผลอยู่ในกลุ่ม Yellow Group 13B ดังนั้นจากการทดลองควรปลูกกล้วยเล็บมือนางระยะ 2.0x2.0 เมตร และไว้หน่อ 3 หน่อ เพราะกล้วยเล็บมือนางมีการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตสูงที่สุด

10. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ได้ระยะปลูก และการไว้หน่อที่เหมาะสมในการปลูกกล้วยเล็บมือนาง สามารถแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยเล็บมือนาง ผลิตกล้วยเล็บมือนางได้คุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด และราคาดี สามารถยกระดับจาก

สินค้าพืชท้องถิ่น เป็นสินค้าที่แพร่หลายระดับประเทศ และเป็นสินค้าส่งออก สามารถสร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้กับเกษตรกร

11. คำขอบคุณ

ในการดำเนินงานศึกษาวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงต่อกรมวิชาการเกษตร และ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7 ที่ได้กรุณาให้งบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงาน ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงต่อศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรชุมพรที่ได้กรุณาให้สถานที่ และอุปกรณ์สนับสนุนการดำเนินงาน ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงต่อผู้เชี่ยวชาญสุรภี ศรีกุล ดร. ร่วมจิตร นกเขา และ คุณพัชราพร หนูวิสัย ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ประกอบในการศึกษาวิจัย

12. เอกสารอ้างอิง

กัลยาณี สุวิสวัสดิ์. 2556. ปลุกอย่างไรมีกล้วยน้ำว้าขายตลอดปี. วารสารเทคโนโลยีการเกษตร.

นัฐนันท์ ประเสริฐกุล. 2556. เทคนิคปลุกกล้วยน้ำว้า ใ้ใหญ่ยักษ์. [online]. Available :

<http://nomvaguru.blogspot.com/2012/09/blog-post.html>.

เบญจมาศ ศิลาชัย. 2538. กล้วย. โรงพิมพ์บริษัทประชาชน จำกัด. กรุงเทพฯ. 290 หน้า.

เบญจมาศ ศิลาชัย. 2556. การปลุกและการดูแลกล้วย. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เรื่องที่ 6 เล่มที่ 30.

ประศาสตร์ เกื้อมณี, มาลี ณ นคร, กวิศร์ วานิชกุล และวีระชัย ณ นคร. 2538. การศึกษาลักษณะทางสัณฐานและ

วิภาควิทยาของกล้วยบางชนิดในประเทศไทย. วารสารเกษตรศาสตร์ (วิทย์). 29:1-7.

ไพโรจน์ ผลประสิทธิ์. 2539. ความเห็นเรื่องการพัฒนากล้วย. *กสิกร*. 65:541-544.

ร่วมจิตร นกเขา. 2553. เอกสารประกอบการฝึกอบรม เรื่อง การผลิตกล้วยเล็บมือนางให้มีคุณภาพปลอดภัย.

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร.

วิทยา บัวเจริญ, ร่วมจิตร นกเขา, สมนรัตน์ จินตนาสิริรักษ์, ธีรยุทธ์ วิจิตรภาพ, สุจิตรา ชูชีพ และสายัณห์

ศรีวิสัย. 2544. การคัดเลือกสายพันธุ์กล้วยเล็บมือนางเพื่อการบริโภคและแปรรูปกล้วยตาก. สถาบันเทคโนโลยี

พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร.

องอาจ ตันทวนิช. 2554. กล้วยน้ำว้าปากช่อง 50. เทคโนโลยีการเกษตร. ปีที่ 23 ฉบับที่ 495.

13. ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 แสดงค่าความสูงของกล้วยเล็บมือนาง (เซนติเมตร)

ระยะปลูก(A)/หน่อ(B)	1 หน่อ	2 หน่อ	3 หน่อ	ค่าเฉลี่ย
1.5x1.5 เมตร	162.33	161.40	171.65	165.13 ns
2.0x2.0 เมตร	160.08	185.38	181.17	175.54 ns
2.5x2.5 เมตร	155.97	165.42	149.90	157.10 ns
ค่าเฉลี่ย	159.46 b	170.73 a	167.57 ab	165.92

CV A = 12.39 %   CV B = 7.14 %

ns = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

ตัวเลขที่ตามด้วยอักษรเหมือนกันในแถวเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ โดย DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95

ตารางผนวกที่ 2 แสดงค่าเส้นรอบวงลำต้นของกล้วยเล็บมือนาง (เซนติเมตร)

ระยะปลูก(A)/หน่อ(B)	1 หน่อ	2 หน่อ	3 หน่อ	ค่าเฉลี่ย
1.5x1.5 เมตร	30.65	31.63	32.75	31.68 b
2.0x2.0 เมตร	34.43	36.20	37.13	35.92 a
2.5x2.5 เมตร	32.25	32.07	33.90	32.74 b
ค่าเฉลี่ย	32.44 b	33.30 ab	34.59 a	33.44

CV A = 9.12 %   CV B = 6.39 %

ตัวเลขที่ตามด้วยอักษรเหมือนกันในแถวเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ โดย DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95

ตารางผนวกที่ 3 แสดงค่าน้ำหนักเครือกล้วยเล็บมือนาง (กิโลกรัม)

ระยะปลูก(A)/หน่อ(B)	1 หน่อ	2 หน่อ	3 หน่อ	ค่าเฉลี่ย
1.5x1.5 เมตร	3.75	3.25	3.70	3.57
2.0x2.0 เมตร	3.93	3.82	4.17	3.97
2.5x2.5 เมตร	3.40	3.55	3.95	3.63
ค่าเฉลี่ย	3.69	3.54	3.94	3.72 ns

CV A = 24.31 %   CV B = 12.25 %

ns = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

ตารางผนวกที่ 4 แสดงค่าจำนวนหวีต่อเครือกล้วยเล็บมือนาง (หวี)

ระยะปลูก(A)/หน่อ(B)	1 หน่อ	2 หน่อ	3 หน่อ	ค่าเฉลี่ย
1.5x1.5 เมตร	5.33	5.67	5.33	5.44
2.0x2.0 เมตร	6.00	6.67	6.67	6.44
2.5x2.5 เมตร	6.33	5.33	6.33	6.00
ค่าเฉลี่ย	5.89	5.89	6.11	5.96 ns
CV A = 12.29 %	CV B = 9.95 %			
ns = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ				

ตารางผนวกที่ 5 แสดงค่าน้ำหนักหวักล้วยเล็บมือนาง (กรัม)

ระยะปลูก(A)/หน่อ(B)	1 หน่อ	2 หน่อ	3 หน่อ	ค่าเฉลี่ย
1.5x1.5 เมตร	378.33	358.33	405.00	380.56
2.0x2.0 เมตร	473.33	428.33	433.33	445.00
2.5x2.5 เมตร	471.67	426.67	413.33	437.22
ค่าเฉลี่ย	441.11	404.44	417.22	420.93 ns
CV A = 12.53 %	CV B = 10.94 %			
ns = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ				

ตารางผนวกที่ 6 แสดงค่าจำนวนผลต่อหัวของกัล้วยเล็บมือนาง (ผล)

ระยะปลูก(A)/หน่อ(B)	1 หน่อ	2 หน่อ	3 หน่อ	ค่าเฉลี่ย
1.5x1.5 เมตร	14.25	13.33	13.47	13.68
2.0x2.0 เมตร	14.08	14.08	14.32	14.16
2.5x2.5 เมตร	14.00	13.83	14.08	213.97
ค่าเฉลี่ย	14.11	13.75	13.96	13.94 ns
CV A = 6.32 %	CV B = 6.26 %			
ns = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ				

ตารางผนวกที่ 7 แสดงค่าน้ำหนักผลกัล้วยเล็บมือนาง (กรัม)

ระยะปลูก(A)/หน่อ(B)	1 หน่อ	2 หน่อ	3 หน่อ	ค่าเฉลี่ย
1.5x1.5 เมตร	23.67	24.00	23.00	23.56
2.0x2.0 เมตร	26.00	23.33	22.33	23.89
2.5x2.5 เมตร	24.33	25.67	27.33	25.78
ค่าเฉลี่ย	24.67	24.33	24.22	24.41 ns
CV A = 10.70 %	CV B = 10.84 %			
ns = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ				

ตารางผนวกที่ 8 แสดงค่าความหวานกล้วยเล็บมือนาง (Brix)

ระยะปลูก(A)/หน่อ(B)	1 หน่อ	2 หน่อ	3 หน่อ	ค่าเฉลี่ย
1.5x1.5 เมตร	25.11	26.43	25.26	25.60
2.0x2.0 เมตร	26.56	25.99	25.94	26.16
2.5x2.5 เมตร	24.56	25.86	25.84	25.43
ค่าเฉลี่ย	25.41	26.10	25.68	25.73 ns
CV A = 3.75 %	CV B = 4.58 %			

ns = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ